

ภาพสะท้อนทางสังคม และการเมืองที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์

“นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู”

THE SOCIAL AND POLITICAL REFLECTIONS APPEARING IN
THE POETRY" THE DRAMATIC ON THE WIDE OPEN SPACE "
BY "KHOMTHUAN KHANTHANU"ปาริชาติ ชินรัตน์^{1*} ปพิชญา พรหมกันธา^{2*} พัทธนันท์ พาป้อ³

Parichat Chinnarat, Paphitchaya Phromkantha, Phatthanant Phapor

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนทางสังคมและการเมืองที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม และการเมืองที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” ซึ่งเป็นบทกวีนิพนธ์ที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ประจำปีพุทธศักราช 2526 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมประกอบด้วย 1) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านเศรษฐกิจ 2) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านการศึกษา 3) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อ 4) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านค่านิยม 5) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านครอบครัว ซึ่งภาพสะท้อนทางการเมือง ประกอบด้วย 1) ด้านสิทธิเสรีภาพ การแสดงความคิดเห็น 2) ด้านความยุติธรรมและความถูกต้อง 3) ด้านกฎหมาย 4) ด้านการเคารพและให้เกียรติผู้อื่น 5) ด้านความสามัคคี ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ วรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ เรื่อง “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” จำนวน 27 เรื่อง ใช้เกณฑ์ภาพสะท้อนทางสังคมของ สุพิศ เอื้องแซะ และใช้เกณฑ์ภาพสะท้อนทางการเมืองของ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย จากการศึกษาการวิเคราะห์ภาพสะท้อนทาง

¹ตำแหน่ง นักศึกษา สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ e-mail: thaieducpru@gmail.com

²ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ e-mail: thaieducpru@gmail.com

³ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ e-mail: thaieducpru@gmail.com

*ผู้ประสานงานหลัก: ปาริชาติ ชินรัตน์, ปพิชญา พรหมกันธา

สังคมและการเมืองที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” สามารถสรุปผลได้ดังนี้ จากการศึกษาวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ เรื่อง นาฏกรรมบนลานกว้าง ของ คมทวน คันธนู มีทั้งสิ้น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านเศรษฐกิจ 2) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านการศึกษา 3) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อ 4) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านค่านิยม 5) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านครอบครัวจำนวนที่พบทั้งหมด 21 ตัวอย่าง คือ 1) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านเศรษฐกิจ พบทั้งหมด 7 ตัวอย่าง 2) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านการศึกษา พบทั้งหมด 3 ตัวอย่าง 3) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านความเชื่อ พบทั้งหมด 5 ตัวอย่าง 4) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านวัฒนธรรมประเพณี พบทั้งหมด 2 ตัวอย่าง 5) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านค่านิยม พบทั้งหมด 2 ตัวอย่าง 6) ภาพสะท้อนทางสังคมด้านครอบครัว พบทั้งหมด 2 ตัวอย่าง

ภาพสะท้อนทางการเมืองที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” สามารถสรุปผลได้ดังนี้ จากการศึกษาวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า ภาพสะท้อนทางการเมืองที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ เรื่อง นาฏกรรมบนลานกว้าง ของ คมทวน คันธนู มีทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ภาพสะท้อนทางการเมืองด้านสิทธิเสรีภาพ การแสดงความคิดเห็น 2) ภาพสะท้อนทางการเมืองด้านความยุติธรรมและความถูกต้อง 3) ภาพสะท้อนทางการเมืองด้านกฎหมาย 4) ภาพสะท้อนทางการเมืองด้านความสามัคคี จำนวนที่พบทั้งหมด 19 ตัวอย่าง คือ 1) ภาพสะท้อนทางการเมืองด้านสิทธิเสรีภาพ การแสดงความคิดเห็น พบทั้งหมด 6 ตัวอย่าง 2) ภาพสะท้อนทางการเมืองด้านความยุติธรรมและความถูกต้อง พบทั้งหมด 8 ตัวอย่าง 3) ภาพสะท้อนทางการเมืองด้านกฎหมาย พบทั้งหมด 4 ตัวอย่าง 4) ภาพสะท้อนทางการเมืองด้านความสามัคคี พบทั้งหมด 1 ตัวอย่าง 5) ภาพสะท้อนทางการเมืองด้านการเคารพและให้เกียรติผู้อื่น ไม่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ เรื่อง “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู”

คำสำคัญ : ภาพสะท้อนทางสังคม และการเมืองที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู”

ABSTRACT

The research Social and political reflections appearing in the poetry "The dramatic on the wide open space by "Khomthuan khanthanu" aims to study social and political reflections that appear in poetry "The dramatic on the wide open space" by "Khomthuan khanthanu", which is a collection of poetry ASEAN's Best Creative Literature Awards Year 2526 in which the researcher has studied Social reflection consists of Socio-economic reflection Social reflection The study of social reflection in culture, traditions and beliefs. Family values and social reflection The political reflection consists of rights and freedom of expression. Justice and legal validity and respect others and unity. The information used in this research study is literature. The type of poetry on "The dramatic on the wide open space" by "Khomthuan khanthanu", totaling 27 stories using the criteria Social reflection of Supis Euang Sae and used the criteria of political reflection of Jutharat Uthuen From the analysis of social and political reflections appearing in the poetry. "The dramatic on the wide open space" of "Khomthuan khanthanu" summarizes the research results as follows :

Social reflections appearing in the poetry. The dramatic on the wide open space by Khomthuen khanthanu can be summarized as follows from the analysis study. The researcher found that The social reflection that appears There are 5 aspects in the anthology of the dramatic on the wide open space. Socioeconomic, Social reflection in education Social reflection of culture Traditions and beliefs Social reflection on values. And social reflection on family. The total number of findings was 21 samples, 7 of which were social and economic reflections. Social reflection in education found a total of 3 examples of social reflection on beliefs found in total 5 examples of social reflection on culture and tradition found in 2 examples. Social reflection on values was found in 2 examples and social reflection on family was found. Total 2 samples.

Political reflections appearing in the poetry. " The dramatic on the wide open space " by "Khomthuan khanthanu "can be summarized as follows. From the analysis study The researcher found that Political reflection that It appears in an anthology of dramatic work on the wide open space by Khomthuan khanthanu, there are 4 aspects, including pictures It reflects the political aspects of the rights and freedom of expression. Political reflection on Fair and correct Political reflection of law and political reflection on Unity The number found in all 19 examples is the political reflection on the rights and freedoms of Comment found a total of 6 examples of political reflection on justice and justice. Correct, found a total of 8 examples of political and legal reflections, found a total of 4 examples. And reflections on political unity found all 1 examples of political reflections on Respecting and Giving others It does not appear in the anthology of " The dramatic on the wide open space" by Khomthuan khanthanu.

Keyword : the social reflections, political reflections, the poetry, Khomthuan Khanthanu

บทนำ

กวีนิพนธ์ไทยเป็นรูปแบบการประพันธ์ที่เกิดขึ้น และมีระยะเวลาสืบทอดมายาวนานนับแต่สมัยโบราณกาล เป็นการสร้างสรรค์วรรณกรรมให้ไพเราะงดงาม เปี่ยมด้วยวรรณศิลป์ที่แสดงถึงมรดกทางภาษา และปัญญาที่สั่งสม สืบเนื่องมาจากอดีตถึงปัจจุบัน ไม่ว่ายุคใดสมัยใด กวีนิพนธ์ไม่เคยขาดหายไปจากวัฒนธรรมไทย หากแต่เป็นการปรับเปลี่ยนบทบาทให้เข้ากับยุคสมัยของสังคม ด้วยความคิดและภูมิปัญญาที่สร้างสรรค์ของกวีร่วมสมัย กวีนิพนธ์เป็นวรรณกรรมที่มีความสำคัญยิ่งในการดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่งดงามทางภาษาซึ่งเป็นวัฒนธรรมในสังคมไทย และฝังรากลึกอยู่ในหัวใจของคนไทยมาเป็นเวลานาน ประยูทธ จิตราช (2562, น.1) และ กิตติมา จันทรลาว, (2555, น.1) ได้กล่าวว่า กวีนิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมไทยแล้วยังเป็นมรดกทางปัญญาที่มีคุณค่าต่อสังคม การแสดงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การใช้ภาษาของคนในชาติ โดยกวีใช้ภาษาวรรณศิลป์มาถ่ายทอดอารมณ์ความนึกคิด และความรู้สู่ผู้อ่าน กวีนิพนธ์ในแต่ละยุคสมัย และกวีแต่ละท่านย่อมมีลักษณะบางอย่างที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับอัตลักษณ์ในการสร้างสรรค์บทกวีนิพนธ์ของกวีนั้น ๆ อันแสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะของกวี จึงทำให้กวีนิพนธ์มีหลายรูปแบบ มีพัฒนาการอยู่ตลอดเวลา และเป็นงานวรรณศิลป์ที่ทรงคุณค่า

กวีนิพนธ์เป็นการใช้คำให้สื่อความชัดเจนหรือความรู้สึกนึกคิดของผู้ประพันธ์ให้ได้ผลอย่างประณีต ละเอียดย สุกุม และลึกซึ้งที่สุด ลักษณะของกวีนิพนธ์อยู่ที่การแสดงความรู้สึกนึกคิดอย่างซาบซึ้งให้สะท้อนใจ ฉะนั้น กวีนิพนธ์จึงเป็นการประพันธ์ที่ยอดเยี่ยมในวรรณคดี ในความคิดนี้ กวีนิพนธ์มีพลังในการปลุกเร้าอารมณ์ และความนึกคิดของผู้อ่านได้ดีกว่าวรรณคดีประเภทอื่น ซึ่งถึงแม้ว่ากวีนิพนธ์โดยมากแต่งเป็นคำร้อยกรอง แต่คำร้อยกรองเป็นเพียงเครื่องมือสื่อสารของกวีเท่านั้น ไม่ใช่แก่นสารของกวีนิพนธ์ และกวีนิพนธ์ที่เป็นร้อยแก้วก็มีเช่นกัน แท้จริงแล้วลักษณะของกวีนิพนธ์อยู่ที่การแสดงความรู้สึกนึกคิดอย่างซาบซึ้งให้สะท้อนใจ และกระทบอารมณ์ของผู้รับ เพราะเหตุนี้กวีนิพนธ์จึงไม่หายไปจากสังคมไทยตราบดีที่คนไทยรุ่นใหม่ยังต้องการบทประพันธ์ที่ปลุกเร้าอารมณ์ และกระตุ้นความรู้สึกนึกคิดเพื่อยกระดับจิตใจของตนให้สูงขึ้น (ดวงมน จิตรจักษ์, 2543, น.3 อ้างใน ประยูทธ จิตราช, 2562, น.12) นอกจากนี้ กวีนิพนธ์ยังเป็นศิลปะการประพันธ์ที่ต้องอาศัยความงดงามทางวรรณศิลป์เน้นการเลือกสรรถ้อยคำให้เกิดความไพเราะ ความรู้สึกซาบซึ้ง และสะท้อนอารมณ์ มีส่วนสร้างสรรค์และพัฒนาความคิดของมนุษย์ อันเป็นส่วนสำคัญที่นำไปสู่รากฐานของการพัฒนาสังคม และประเทศชาติ ความคิดและเนื้อหาที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ได้สะท้อนสังคม และเหตุการณ์บ้านเมืองในยุคสมัยต่าง ๆ และยังได้บอกเล่าเรื่องราวของประวัติศาสตร์-

ชาติไทย ตลอดจนวิถีชีวิต และความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้น สิ่งสำคัญในการศึกษาวินิพนธ์ คือ ความคิด และวิธีการสร้างสรรค์บทกวีที่สะท้อนภาพสังคมและการเมืองที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติ เพราะความคิดเหล่านี้ เป็นบ่อเกิดของการปลุกจิตสำนึกให้คนไทยมีความรักชาติ และพร้อมที่จะรักษาเอกราชของชาติไทย ให้พ้นจากการรุกรานของศัตรูทั้งภายใน และภายนอกประเทศ ที่มาในรูปแบบการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมทางสังคม และลัทธิการเมือง กวินิพนธ์เหล่านี้มั่งมันจะทำให้คนไทยร่วมกันสร้างสรรค์ความดีงามให้สังคมเพื่อพัฒนาบ้านเมืองต่อไป (กุสุมา รักษ์มณี, 2543, น.17 อ้างใน สุวรรณ ทับแจ้ง, 2550, น.2)

“นาฏกรรมบนลานกว้าง” เป็นผลงานประพันธ์ของคมทวน คันธนู เป็นกวินิพนธ์ที่ได้รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประจำปีพุทธศักราช 2526 เป็นการรวมบทกวีที่สะท้อนเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ทางการเมืองในช่วง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 กวีเสนอภาพความรุนแรงในการใช้อำนาจของผู้บริหารประเทศ ขณะเดียวกัน กวีก็ให้กำลังใจ และปลุกจิตสำนึกทั้งนักศึกษา นักเขียน นักหนังสือพิมพ์ และประชาชนทั่วไปให้นึกถึงหน้าที่ที่พึงกระทำ เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์สังคม รวมทั้งสะท้อนถึงปัญหาความทุกข์ยากของชนชั้นผู้ใช้แรงงานในสังคม ประชาชนถูกข่มเหง และถูกเอารัดเอาเปรียบจากบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ทางกฎหมายบ้านเมือง (ธนิกาญจน์ จินาพันธ์, 2546, น.6)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม และการเมือง ที่ปรากฏในบทกวีวินิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” โดยมุ่งเน้นศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม และการเมือง ถ่ายทอดออกมาเป็นบทกวีวินิพนธ์ที่น่าสนใจ ด้วยถ้อยคำที่สละสลวย ไพเราะ เพื่อให้ทราบถึง ภาพสะท้อนทางสังคม และการเมืองที่ปรากฏในบทกวีวินิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษางานเขียน ด้านสังคม ด้านการเมือง และวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและการเมืองที่ปรากฏในบทกวีวินิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู”

สมมติฐานของการวิจัย

ภาพสะท้อนทางสังคม และการเมืองที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” มีความน่าสนใจ และมีคุณค่าทำให้ผู้อ่าน ได้ขบคิด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ประจำปีพุทธศักราช 2526

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย วรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ เรื่อง “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” ที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (รางวัลซีไรต์) ประจำปี พ.ศ. 2526

ขอบเขตด้านเกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคม โดยพิจารณาจากแนวคิดของ สุพิศ เอื้องแซะ (2560, น.52-86) จำแนกภาพสะท้อนออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ภาพสะท้อนทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจเป็นภาพสะท้อนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนแต่ละสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบท วิถีชีวิตความเป็นอยู่ต้องอาศัยปัจจัยในด้านต่าง ๆ เป็นตัวช่วย เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดได้ในสังคมปัจจุบัน

2. ภาพสะท้อนด้านการศึกษา การศึกษาเป็นเครื่องมือทำให้เกิดความงอกงามทุกทางในตัวละคร การให้การศึกษาแก่เด็กเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ดำรงตนอยู่ได้ด้วยดีในภายหน้า จุดหมายปลายทางของการศึกษา คือ การเป็นพลเมืองที่ดีมีสัมมาอาชีพที่สุจริต

3. ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ เป็นแบบอย่างการดำรงชีวิตที่กลุ่มคนหรือสังคมกำหนดขึ้น และยึดถือร่วมกัน อันประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือใช้สอย ระเบียบกฎเกณฑ์ แบบแผนวิธีการ ความคิด และความเชื่อ ซึ่งความเชื่อนั้นเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง

4. ภาพสะท้อนด้านค่านิยม เป็นสิ่งที่กลุ่มคนหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ นำกระทำ น่ายกย่องหรือเห็นว่าถูกต้อง

5. ภาพสะท้อนด้านอื่น ๆ เช่น ภาพสะท้อนด้านปัญหา ภาพสะท้อนด้านสังคมชนบท ภาพสะท้อนด้านสภาพสังคมเมือง เป็นต้น

ภาพสะท้อนทางการเมือง ผู้วิจัยจะใช้หลักเกณฑ์การวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางการเมือง โดยพิจารณาจากแนวคิดของ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2551, น.152-155) กล่าวถึง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. การก่อความไม่สงบ (Insurgency)
2. สงครามการก่อความไม่สงบ (Insurgency War)
3. สงครามกลางเมือง (Civil Law)
4. การบ่อนทำลาย (Subversion)
5. การก่อความวุ่นวายของประชาชน (Civil Disturbance)
6. การก่อจลาจล (Riot)
7. การก่อวินาศกรรม (Sabotage)
8. การก่อการร้าย (Terrorism)
9. สงครามกองโจร (Guerrilla Warfare)

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาประวัติ และผลงานวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อน
3. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสังคม
4. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเมือง
5. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทกวีนิพนธ์
6. กำหนดหลักเกณฑ์ในการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมและการเมือง ดังนี้
 - 6.1 ภาพสะท้อนทางสังคม ของ สุพิศ เอื้องแซะ
 - 6.2 ภาพสะท้อนทางการเมือง ของ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย
7. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาประวัติ และผลงานวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคม และการเมืองที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คັນธนู”
2. นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์
3. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและการเมืองที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ เรื่อง “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” ซึ่งผู้วิจัยได้พบภาพสะท้อนทางสังคมและการเมืองที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ เรื่อง “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” มีดังนี้

1. ภาพสะท้อนด้านสังคม คือ เรื่องของคนและความสัมพันธ์ระหว่างคนตามหลักเหตุผล และความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของคน หรือระหว่างคนต่อกัน คนต่อกลุ่มคน คนต่อสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยได้รวบรวมดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 ภาพสะท้อนทางสังคมด้านเศรษฐกิจ ดังตัวอย่างดังนี้

เมื่อสังคมเล็งเครื่องและโลโครก	ความเศร้าโศกมิใช่เครื่องปลดเปลื้องได้
ถ้าเธอกล้าฝ่าฟันโดยมั่นใจ	เธอก็ก้าวต่อไปโดยไม่ท้อ
ไม่มีดอกเหวดาบนฟ้านี้	ป่วยการหมายบาร์มีมายึดถือ
มีแต่ตัวมีแต่ตีนมีแต่มือ	ที่จะลงที่จะรื้อที่จะทำ

(นาฏกรรมบนลานกว้าง, 2557 น.11)

จากบทกวีข้างต้น กล่าวถึงสังคมที่เราเจอ แม้จะเป็นสังคมที่ไม่ดี เต็มไปด้วยอบายมุข การคอร์รัปชัน ผู้คนเห็นแก่ตัว มีการลักทรัพย์ การทำร้ายร่างกาย และต่าง ๆ มากมาย แต่ความเสียใจ ความสลดใจไม่ใช่ทางออก เราทุกคนต้องกล้าที่จะต่อสู้กับปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่พบเจอ และก้าวต่อไปข้างหน้าด้วยความมุ่งมั่น และคุณงามความดี เพราะไม่มี เทวดา นางฟ้า หรือเทพองค์ใด ที่จะช่วยให้มนุษย์เราสมหวังทุกอย่าง โดยปราศจากการลงมือทำ และตั้งมั่นในคุณงามความดีที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้มนุษย์เรามีสติในการดำเนินชีวิต

1.2 ภาพสะท้อนทางสังคมด้านการศึกษา ดังตัวอย่างดังนี้

สำหรับเธอถึงดั้นถึงบัณฑิต	หากความคิดแคบคับหวังทรัพย์สิน
รักษาตัวตามตำราจนชาชิน	กระซวกเลือนคำชาบลิ่นเหลือโอชะ

จึงบังจิตทราชม์มีกลาดเกลื่อน
อนาคตข้างหน้าล้วนภาระ
แต่ละวาระแต่ละวันของบังจิต
แต่ละก้าวแต่ละย่างต้องล้ำลัม

เลื้อยครุยเปื้อนจมปลักความกักขะ
เธอต้องกวาดกองขยะให้สังคม
ต้องทำลายอภิสิทธิ์ที่สั่งสม
ความโสมมทั้งหมดด้วยมือเธอ

(นาฏกรรมบนลานกว้าง, 2557 น.64)

จากบทกวีข้างต้น กล่าวถึง นิสิตนักศึกษา ที่ชี้ให้ตระหนักถึงหน้าที่ และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต เมื่อประกอบอาชีพเลือกทำอาชีพที่สุจริต ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน สร้างสรรค์ให้สังคมไทยน่าอยู่ไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่คดโกง ซื่อสัตย์ และมีน้ำใจ รักกลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียวกัน

1.3 ภาพสะท้อนสังคมด้านความเชื่อ ดังตัวอย่างดังนี้

ทุกทุกย่านหย่อมหญ้าที่ยางเหี้ยบ	ไขปูพรมราบเรียบให้เหี้ยบย่ำ
ล้วนหนามคมหินแข็งคอยแทงตำ	ทั้งผงฝุ่นหมูนคล้ำกระหน่ำวน
ไม่มีใครไม่เคยไม่ผิดพลาด	ไม่มีใครไม่เคยพลาดมาแต่ต้น
เมื่อมีเมฆย่อมมีความมืดมน	หลังพายุผ่านพ้นจึงสร้างซา
แต่เธอที่หาญกล้าสู้พายุ	ด้วยใจมุ่งมั่นโหมฟันฝ่า
ประสานใจ, ประสานตน, ประสานตา	ก็รู้ว่าเธอจะชนะมัน

(นาฏกรรมบนลานกว้าง, 2557 น.12)

จากบทกวีข้างต้น กล่าวถึงทุกเรื่องราว ประสบการณ์ที่ผ่านมา เราล้วนเจออุปสรรคต่าง ๆ ในระหว่างทาง ที่เราก้าวไปข้างหน้า ไม่มีใครไม่เคยท้อ สิ้นหวัง หหมดกำลังใจ หรือผิดพลาด แต่เรากล้าที่จะลุกขึ้นมาสู้เพื่อเอาชนะใจตัวเอง และความกลัว เพื่ออนาคตที่สดใสของเรา

1.4 ภาพสะท้อนสังคมด้านวัฒนธรรมประเพณี ดังตัวอย่างดังนี้

นางแมว เอย ร้องเสียงแป้วแป้ว ถึงฟ้าเบื้องบน
นางแมวสีสวย จงช่วยขอฝน พัดดับลัปดณ แล้งเป็น
ลัปดาห์ นางแมวสีสวาด ถูกสาตเปี้ยกบอน ขนลู่
ออนซอน เลี้ยแข้งเลียขา ปีนน้ำท่า ข้าวปลาแสนแพง
ลูกเด็กเล็กแดง นอนร้องหิวนม ทั้งบ้าน มีกล้วย

สองใบไม้ดัดม ก็นั้นน้ำนม ขนมหวานขาว ผู้บ่าวผู้สาว
ผู้เฒ่าผู้แก่ ยักยักยักแย้ มาแห่งนางแมว ส่งเสียงแจ้ว
แจ้ว ให้ฝนโปรยลงมา ให้ฝนโปรยลงมา

นางแมวเอ๋ย ขอฝนขอฟ้า รดหัวนางแมว ตกมา
ท่าใหญ่ ท่วมไร่ท่วมดิน ขอปลูกข้าวกิน เต็มย้งนานนาน
หากฝนมี จักหนีกันดาร ไปเป็นขอทาน ที่กรุงเทพฯ เอ๋ย
ฝนฟ้าอย่าเลย รีบเทลงมา รีบทกลงมา

(นาฏกรรมบนลานกว้าง, 2557 น.72)

จากบทกวีข้างต้น กล่าวถึง สภาพวิถีชีวิตของชาวบ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ทำให้เกิดความแห้งแล้งตามธรรมชาติ ฝนที่ตกในฤดูกาลก็มีปริมาณน้อยและไม่เป็นไปตามฤดูกาลมากนัก ชาวบ้านไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ตามปกติ สิ่งที่ตามมาคือ การขาดแคลนทรัพยากรต่าง ๆ และความอดอยาก จึงได้ทำพิธีขอฝน ด้วยการแห่นางแมวเพื่อขอความเมตตาจากเทวดา จากท้องฟ้าเบื้องบน บันดาลให้ฝนตกเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของชาวบ้านในภาคอีสาน

1.5 ภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยม ดังตัวอย่างดังนี้

เราผู้หญิงผู้อยู่ในยุคใหม่	เราไม่เป็นเราไม่ใช่ดอกไม้บัว
มีนิสัยสำหรับระดับประดา	ในแจกันเคลื่อนไหวให้ใครชม
เราคือคนมิใช่เครื่องบำบัดใคร	เรามีตัวมีหัวใจอันเหมาะสม
เราเป็นไหมมิใช่ทาสทุกขระทม	ที่คอยรองรับอารมณ์ให้ผู้ชาย

(นาฏกรรมบนลานกว้าง, 2557 น.78)

จากบทกวีข้างต้น กล่าวถึง การปลุกกระตุ้นความคิดของผู้หญิงสมัยใหม่ เป็นการสร้างคุณค่า สร้างความหมายที่ถูกต้อง เป็นไปตามความเท่าเทียมกันในเรื่องของเพศ และความสามารถในด้านต่าง ๆ ในการนิยามคำว่า ผู้หญิง ที่แตกต่างไปจากเดิม

1.6 ภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว ดังตัวอย่างดังนี้

ความงามเหนือความงาม	คือฝ่าข้ามทุกขล้าเคียด
แม่เอ๋ยที่มีเอิ้น	คือมืออันโอฬารตา

ไกวเปลเห่กล่อมลูก
ไกวงานจนเหงื่อคา
เคียงบ่าและเคียงไหล่
ทุ่มแรงและโถมลง
คือแม่แห่งโลกหล้า
เป็นแม่ผู้อดทน
เป็นแม่แห่งมวลลูก
มดไต่เหลือบไรดอม
แม่ซึ่งประวัติศาสตร์
จึงหญิงถูกย่ำยี

และไกวหูกอยู่นั้นฮา
ทั้งไกวดาบโดยอาจอง
ทำนาไร่หักร้างพง
เสมือนชายเสมอชน
และมารดาแห่งผู้คน
และมารดาผู้ดอม
คอยฝึงปลูกบ่แปลกปลอม
คอยบ้องปัดอยู่นับปี
ได้ปลั่งพลาดถึงแรงพลี
บนเพศแม่เสมอมา

(นาฏกรรมบนลานกว้าง, 2557 น.77)

จากบทกวีข้างต้น กล่าวถึง ผู้หญิงในยุคสมัยประวัติศาสตร์ ที่มีความงามและกล้าหาญ ไม่แพ้ผู้ชาย เก่งทั้งงานบ้านงานเรือน การต่อสู้ฟันดาบ และด้วยคำว่า แม่ นั้นยิ่งใหญ่มาก เป็นผู้เสียสละ อดทน ทำงานไม่เคยบ่น ปกป้องลูกน้อยไม่ให้อันตรายใด ๆ มาทำร้ายได้ ด้วยความรักและสายใยที่ผูกพัน

2. ภาพสะท้อนด้านการเมือง ผู้วิจัยได้รวบรวมตัวอย่างดังต่อไปนี้

2.1 ด้านสิทธิเสรีภาพการแสดงความคิดเห็น สถานภาพของมนุษย์ที่จะไม่ตกอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของใคร เป็นอำนาจที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือที่จะไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เสรีภาพนั้นเรามีได้โดยไม่จำเป็นต้องมีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อเราหรือเคารพสิ่งนั้น ๆ ตามกฎหมาย เป็นสิ่งที่เราสามารถทำอะไรก็ได้โดยไม่มีใครมาบ่งคับขัดขวาง หรือหาว่าเราล่วงละเมิดคนอื่นได้ และสิทธิทางการเมือง คือ ความเสมอภาค สิทธิที่จะไม่ถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติอย่างโหดร้าย สิทธิที่จะได้รับความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย สิทธิที่จะมีความเป็นตัวของตัวเอง คือ ไม่ถูกสอดแทรกในชีวิตส่วนตัว จะเห็นได้ชัดว่านี่เป็นสิทธิเกี่ยวกับตัวเราที่จะไม่ถูกกระทำในทางที่ทำร้ายที่ไร้มนุษยธรรม ในทางที่สอดแทรกชีวิตส่วนตัว ดังปรากฏในบทประพันธ์ดังนี้

ป่วยการวิงวอนขอ
ความยุติธรรมสูงส่ง
เพราะมันจมฝังใต้เงือก
มานานแสนนาน
อย่าเพื่อฝันถึงแสงสีขาว
อันสะอาดตาบนโลกกว้าง
ตราบใดที่คราบสีเขียวกปรก
ยังกลาดเกลื่อน
ด้วยความคิดคับแคบ
ในโพรงสมองอันมืดตื้อ
ปล่อยให้อุบัติและเหล่านาย
สำราญกับการสูบเลือดต่อไป
มันไม่เคยรู้ถึงความบีบคั้น
ของหัวใจและกระเพาะอาหารของเรา
ที่ร่ำร้องแต่ประชาธิปไตยและข้าว

(นาฏกรรมบนลานกว้าง, 2557 น.107)

จากบทกวีข้างต้น กล่าวถึง กลุ่มนิสิต นักศึกษา และประชาชนในการเรียกร้องประชาธิปไตย ความเป็นธรรมในสังคมที่ประชาชนทุกคนต้องได้รับ สิทธิในการแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ถูกต้อง และต่อต้านคนที่กระทำความชั่ว คิดคดโกงประเทศชาติ ใช้การปกครองยึดอำนาจเพียงผู้เดียว ไม่เห็นแก่ส่วนรวม และความเป็นอยู่ ในขณะที่เศรษฐกิจย่ำแย่ ไม่คิดกระทำการแก้ไขให้ดีขึ้น ปากเพียงเปล่งวาจาออกไปว่าทำเพื่อประชาชน แต่การกระทำนั้นสวนทางกลับวาจาที่เปล่งออกมา

2.2 ด้านความยุติธรรมและความถูกต้อง เป็นแนวคิดเกี่ยวกับความถูกต้องตามศีลธรรม บนพื้นฐานของจริยธรรม ความสมเหตุสมผล กฎหมาย กฎหมายธรรมชาติ ศาสนา ความเที่ยงธรรม (equity) และความเป็นธรรม (fairness) ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายโดยคำนึงถึงสิทธิที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้และสิทธิโดยกำเนิดของมนุษยชาติ และพลเมืองทั้งหลาย กับสิทธิของปวงชน และเอกชนที่จะได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันตามกฎหมายซึ่งว่าด้วยสิทธิพลเมืองของพวกเขาเหล่านั้น โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเชื้อชาติ เพศ รสนิยมทางเพศ

อัตลักษณ์ทางเพศ เหล่ากำเนิด สีมืดชาติพันธุ์ศาสนา ความพิการ อายุ ความยากดีมีเงิน และ
ลักษณะประการอื่น ทั้งยังถือด้วยว่า รวมถึงความยุติธรรมทางสังคม ดังปรากฏในบทประพันธ์ ดังนี้

‘เธอ’ เกิดอย่างยากเข็ญทุกเส้นขน บนรอยเลือดวีรชนซึ่งหล่นไหล
แต่ละครั้งแต่ละชั้นมหันตภัย กวาดคนดีเสียเท่าใดจึงได้มา
ทุกหยดเลือดไหลรินใช้สิ้นเปลว หน้าที่ ‘เรา’ ต้องเผชิญต้องเดินหน้า
ความผิดพลาดทั้งเพของเวลา คือบทสร้างบทศึกษาอนาคต

(นาฏกรรมบนลานกว้าง, 2557 น.43)

จากบทกวีข้างต้น กล่าวถึง ความภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาบนแผ่นดินไทย ที่เต็มไปด้วย
บรรพบุรุษผู้กล้าหาญ ผู้เสียสละ ผู้ยึดมั่นในความถูกต้อง ผู้ปลุกกระตุ้นทุกคนให้เข้มแข็งไม่เกรงกลัว
ต่อความชั่วร้าย และสามัคคีกัน เพื่อให้แผ่นดินไทยคงอยู่สืบไปยังลูกหลานคนรุ่นหลัง และหน้าที่ของ
เราที่ได้เกิดมารับใช้แผ่นดินไทย เราต้องหมั่นทำความดี ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง และต่อต้านพวกคนที่ไม่
คิดไม่ดีกว่าทำให้ไม่ดี ใช้อำนาจและบารมีของตนไปในทางที่ความผิด

2.3 ด้านกฎหมาย กฎหมายเป็นระบบของกฎและแนวทางปฏิบัติ ซึ่งบังคับใช้ผ่าน
สถาบันทางสังคมเพื่อควบคุมพฤติกรรม ในทุกที่ที่เป็นไปได้ กฎหมายก่อร่างการเมือง เศรษฐศาสตร์
และสังคมในหลายวิถีทาง และใช้เป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในทางสังคม ดังปรากฏใน
บทประพันธ์ ดังนี้

ทั่วแดนแขนยังหดยู่ ใจเห็นเอนลู่เอียงข้าง
กฎหมายกลายเป็นตาราง ครอบคลุมคุ้มร่างคนมี

(นาฏกรรมบนลานกว้าง, 2557 น.142)

จากบทกวีข้างต้น กล่าวถึง กฎหมายที่มีไว้ลงโทษผู้กระทำความผิด แต่กฎหมายยังพ่ายแพ้
ต่ออำนาจของผู้มีทรัพย์สิน เงินทองจำนวนมาก แล้วความถูกต้อง เท่าเทียมในสังคมอยู่ตรงไหนใน
ประเทศชาติ สังคมของเรา แม้กฎหมายก็มิได้มีผลต่อผู้กระทำความผิดเลย

2.4 ด้านความสามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดอง
กัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการ
ทะเลาะวิวาท ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง
หลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้

เรียกอีกอย่างว่า ความสมานฉันท์ ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
รับทราบของตนทั้งในฐานะผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
เพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วงแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง
หลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ
ดังปรากฏในบทประพันธ์ ดังนี้

ตรองให้ลึกนึกให้รอบตอบให้ถ้วน จะร้ายทวนถือตนอยู่บนหอ
หรือจะลงจากยอดมากอดคอ ร่วมกันก่อถนนใหม่ใกล้ใกล้กัน
(นาฏกรรมบนลานกว้าง, 2557 น.56)

จากบทกวีข้างต้น กล่าวถึง การปลุกระดมให้ทุกคนสามัคคีกันเป็นหนึ่งเดียว โดยปราศจาก
การถือตัว การคิดไม่ติดต่อกัน และความสามัคคีนั่นจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวเราและผู้อื่น

สรุปผลการวิจัย

ภาพสะท้อนทางสังคมและการเมืองที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ
“คมทวน คันธนู” ผู้วิจัยได้ผลการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา
ด้านความเชื่อ ด้านวัฒนธรรมประเพณี และด้านค่านิยม ดังต่อไปนี้ ภาพสะท้อนทางสังคมด้าน
เศรษฐกิจ พบทั้งหมด 7 ตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมเมือง
และสังคมชนบท และขาดการลงมือทำ หวังพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คิดเป็นร้อยละ 26 ภาพสะท้อนทาง
สังคมด้านการศึกษา พบทั้งหมด 3 ตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความตั้งใจ อดทน เพียร
พยายาม และความรับผิดชอบ ตระหนักถึงหน้าที่ของตน คิดเป็นร้อยละ 11 ภาพสะท้อนทางสังคม
ด้านความเชื่อพบทั้งหมด 5 ตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ความเพียรพยายาม
กฎแห่งกรรม และการตัดสินคนจากรูปลักษณ์ภายนอก คิดเป็นร้อยละ 19 ภาพสะท้อนทางสังคม
ด้านวัฒนธรรมประเพณี พบทั้งหมด 2 ตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พิธีกรรมที่ปฏิบัติตั้งแต่
สมัยบรรพบุรุษ และประเพณีที่ปฏิบัติต่อกันมาสืบจนถึงปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 7 ภาพสะท้อนทาง
สังคมด้านค่านิยม พบทั้งหมด 2 ตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การสร้างค่านิยมในเรื่องเพศ
และการสร้างค่านิยมในเรื่องเทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ 7 และภาพสะท้อนทางสังคมด้านครอบครัว
พบทั้งหมด 2 ตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรัก และการให้อภัย คิดเป็นร้อยละ 7
ซึ่งต่อมาผู้วิจัยได้ผลการศึกษาภาพสะท้อนทางการเมืองด้านสิทธิเสรีภาพการแสดงความคิดเห็น

ด้านความยุติธรรมและความถูกต้อง ด้านกฎหมาย และด้านความสามัคคี ดังต่อไปนี้ ภาพสะท้อนทางการเมืองด้านสิทธิเสรีภาพการแสดงความคิดเห็น พบทั้งหมด 6 ตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การแบ่งชนชั้นในสังคมไทย สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน คิดเป็นร้อยละ 22 ภาพสะท้อนทางการเมืองด้านความยุติธรรมและความถูกต้อง พบทั้งหมด 8 ตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ศิลธรรม ความกล้าหาญ ความเสียสละ และยึดมั่นในความดี คิดเป็นร้อยละ 30 ภาพสะท้อนทางการเมืองด้านกฎหมาย พบทั้งหมด 4 ตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ คุณธรรมต่อตนเอง และการแบ่งชนชั้นในสังคม คิดเป็นร้อยละ 15 ภาพสะท้อนทางการเมืองด้านความสามัคคี พบทั้งหมด 1 ตัวอย่าง แบ่งเป็น 1 ประเภท คือ ปลุกกระตมให้ทุกคนสามัคคีกันและยึดมั่นในความดี คิดเป็นร้อยละ 4

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและการเมืองที่ปรากฏในบทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คันธนู” เป็นวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ ที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (รางวัลซีไรต์) ประจำปีพุทธศักราช 2526 ผู้เขียนได้นำเสนอภาพสะท้อนทางสังคมด้านเศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ ค่านิยม และครอบครัวได้อย่างคมคาย ปลุกจิตสำนึกคนไทยให้รักและภูมิใจในแผ่นดินเกิดซึ่งถ่ายทอดผ่านเสน่ห์ของกวีนิพนธ์

ภาพสะท้อนทางสังคมที่นักเขียนได้สะท้อนออกมาในบทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” มีทั้งสิ้น 5 ด้าน คือ ภาพสะท้อนทางสังคมด้านเศรษฐกิจ ภาพสะท้อนทางสังคมด้านการศึกษา ภาพสะท้อนทางสังคมด้านวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ ภาพสะท้อนทางสังคมด้านค่านิยม และภาพสะท้อนทางสังคมด้านครอบครัว ซึ่งภาพสะท้อนทางสังคมด้านเศรษฐกิจ เป็นภาพสะท้อนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนแต่ละสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบท วิถีชีวิตความเป็นอยู่ต้องอาศัยปัจจัยในด้านต่าง ๆ เป็นตัวช่วย เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดได้ในสังคมปัจจุบัน ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจในสังคมชนบท ที่ต้องลำบาก ดิ้นรนในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่กว่าจะได้เงินมานั้นสายตัวแทบขาด ซึ่งต่างจากสภาพเศรษฐกิจในสังคมเมือง ที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย การเดินทางสะดวกสบาย มีแหล่งในการประกอบอาชีพที่หลากหลายเนื่องด้วยเป็นเมืองที่ผู้คนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และผู้คนร่ำรวยเป็นส่วนใหญ่ ภาพสะท้อนทางสังคมด้านการศึกษาคือเครื่องมือทำให้เกิดความองงามทุกทางในตัวบุคคล การให้

การศึกษาแก่เด็กเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ดำรงตนอยู่ได้ด้วยดีในภายหน้า จุดหมายปลายทางของการศึกษา คือ การเป็นพลเมืองที่ดี มีสัมมาอาชีพที่สุจริต ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึง ความตั้งใจ ความเพียรพยายาม อดทน และตระหนักในหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบ และยึดมั่นในความถูกต้อง ภาพสะท้อนทางสังคมด้านวัฒนธรรมประเพณี เป็นแบบอย่างการดำรงชีวิตที่กลุ่มคนหรือสังคมกำหนดขึ้นและยึดถือร่วมกัน อันประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือใช้สอย ระเบียบกฎเกณฑ์ แบบแผนวิธีการ ความคิด ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึง การทำพิธีกรรมในภูมิภาคต่าง ๆ และประเพณีในการปฏิบัติต่อผู้อื่นที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ภาพสะท้อนทางสังคมด้านความเชื่อ หมายถึง การยอมรับว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความจริง หรือมีการดำรงอยู่จริง โดยอาศัยประสบการณ์ตรง การไตร่ตรอง หรือการอนุมาน ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึง ความศรัทธาในตนเอง ให้กำลังใจ และต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ที่เข้ามา และศรัทธายึดมั่นในความดี ภาพสะท้อนทางสังคมด้านค่านิยม เป็นสิ่งที่กลุ่มคนหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ น่ากระทำ น่ายกย่องหรือเห็นว่าถูกต้อง ตามหลักการที่สังคมยอมรับ ทำแล้วเกิดความสุข ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึง การสร้างคุณค่า และความเท่าเทียมกันในเรื่องของเพศ ที่ถูกต้อง และการปลูกฝังความกตัญญู รักในถิ่นเกิด และภาพสะท้อนทางสังคมด้านครอบครัว เป็นสถาบันทางสังคมที่เก่าแก่สถาบันหนึ่งของมนุษย์ เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ให้อบรมสมาชิกของครอบครัว เพื่อช่วยให้เขาเหล่านั้นเจริญเติบโต ทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในสังคม จึงนับว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคม ซึ่งผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึง ความรักของคนในครอบครัว คือ แม่ ที่คอยปกป้องดูแล เสียสละเพื่อลูก และการให้อภัยต่อคนรักที่กระทำผิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิศ เอื้องแซะ (2560) ได้ศึกษาภาพสะท้อนสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้ ภาพสะท้อนสังคมที่นักเขียนได้สะท้อนออกมาในวรรณกรรมเรื่องสั้นจากนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” ผลการศึกษาพบว่า ภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจผู้เขียนสะท้อนให้เห็นถึงการขยายตัวของอุตสาหกรรมส่งผลต่อภาวะเศรษฐกิจ ทำให้ตัวละครได้รับความลำบากที่สินค้ามีราคาแพงผลผลิตไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบส่งผลให้เกิดปัญหาหนี้สิน ส่วนด้านการศึกษาพ่อแม่เห็นความสำคัญของการศึกษาส่งเสริมให้ลูกหลานได้เรียนหนังสือรวมทั้งมีค่านิยมส่งลูกเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงแต่เด็กชนบทบางคนมีฐานะยากจนทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษาเพราะครอบครัวต้องการใช้แรงงานจากสมาชิกในครอบครัวในการทำงาน ในด้านวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อชาวไทยส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และยังมีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ อำนาจ

เหนือธรรมชาติ ด้านค่านิยม สังคมที่มีการพัฒนาทางด้านวัตถุส่งผลให้เกิดการยกย่องผู้ที่มีทรัพย์สินเงินทองและหน้าที่การงานโดยไม่คำนึงถึงคุณค่าด้านจิตใจ นอกจากนี้ยังสะท้อนภาพสังคมด้านอื่น ๆ เช่น ปัญหาครอบครัว ชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมเมืองและสังคมชนบทที่มีความแตกต่างกัน ด้านกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” พบว่า นักเขียนนิยมเปิดเรื่องโดยการบรรยายเหตุการณ์ฉากตัวละครการใช้บทสนทนาและมุ่งเน้นนำเสนอกลวิธีการดำเนินเรื่องตามแบบปฏิทินเรียงลำดับเวลาซึ่งเข้าใจง่ายรวมถึงผู้เขียนเป็นผู้รู้แจ้งเห็นจริงทุกอย่างเป็นผู้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ส่วนตัวด้านทัศนะของผู้เขียนพบว่า ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านรับรู้ความรู้สึกแห่งความสุข ความเศร้าเสียใจจนหดหู่อาเหว่ รวมถึงการประชดประชันเตือนสติให้แก่งคิดในด้านต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในเรื่องราวที่นำเสนอ

ภาพสะท้อนทางการเมืองที่นักเขียนได้สะท้อนออกมาในบทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” มีทั้งสิ้น 4 ด้าน คือ ภาพสะท้อนการเมืองด้านสิทธิเสรีภาพการแสดงความคิดเห็น ภาพสะท้อนการเมืองด้านความยุติธรรม และความถูกต้อง ภาพสะท้อนการเมืองด้านกฎหมาย และภาพสะท้อนการเมืองด้านความสามัคคี ซึ่งภาพสะท้อนการเมืองด้านสิทธิเสรีภาพการแสดงความคิดเห็น เป็นสถานภาพของมนุษย์ที่จะไม่ตกอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของใคร เป็นอำนาจที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือที่จะไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เสรีภาพนั้นเรามีได้โดยไม่จำเป็นที่คนอื่นจะต้องมีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อเราหรือเคารพสิ่งนั้น ๆ ตามกฎหมาย เป็นสิ่งที่เราสามารถทำอะไรก็ได้โดยไม่มีใครมาป้องกันขัดขวาง หรือหาว่าเราล่วงละเมิดคนอื่นได้ และสิทธิทางการเมือง คือ ความเสมอภาค สิทธิที่จะไม่ถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติอย่างโหดร้าย สิทธิที่จะได้รับความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย สิทธิที่จะมีความเป็นตัวของตัวเอง คือ ไม่ถูกสอดแทรกในชีวิตส่วนตัว จะเห็นได้ชัดว่านี่เป็นสิทธิเกี่ยวกับตัวเราที่จะไม่ถูกกระทำในทางที่ทำร้ายที่ไร้มนุษยธรรม ในทางที่สอดแทรกชีวิตส่วนตัว ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึง สิทธิในการแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ถูกต้อง เช่น กลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนเรียกร้องประชาธิปไตย ความเป็นธรรม และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ภาพสะท้อนการเมืองด้านความยุติธรรมและความถูกต้อง เป็นแนวคิดเกี่ยวกับความถูกต้องตามศีลธรรมบนพื้นฐานของจริยธรรม ความสมเหตุสมผล กฎหมาย กฎหมายธรรมชาติ ศาสนา ความเที่ยงธรรม (equity) และความเป็นธรรม (fairness) ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายโดยคำนึงถึงสิทธิที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้และสิทธิโดยกำเนิดของมนุษยชาติ และพลเมืองทั้งหลาย กับสิทธิของปวงชน และเอกชนที่จะได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันตามกฎหมายซึ่งว่าด้วยสิทธิพลเมืองของพวกเขาเหล่านั้น โดยปราศจาก

การเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเชื้อชาติ เพศ รสนิยมทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ เหล่ากำเนิด สีผิว ชาติพันธุ์ ศาสนา ความพิการ อายุ ความยากดมีจน และลักษณะประการอื่น ทั้งยังถือด้วยว่า รวมถึงความยุติธรรมทางสังคม ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงศีลธรรม เช่น ผู้คนที่เห็นแก่ตัว โลภมาก คดโกง และเอาเปรียบผู้อื่น ใช้อำนาจไปในทางที่ผิด เวลาจะเป็นตัวกำหนดว่าธรรมะย่อมชนะ อธรรม และความกล้าหาญ เช่น นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนออกมาประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย ด้วยความกล้าหาญ ยึดมั่นในความถูกต้อง ภาพสะท้อนการเมืองด้านกฎหมาย เป็นระบบของกฎ และแนวทางปฏิบัติซึ่งบังคับใช้ผ่านสถาบันทางสังคมเพื่อควบคุม พฤติกรรม ในทุกที่ที่เป็นไปได้ กฎหมายก่อร่างการเมือง เศรษฐศาสตร์ และสังคมในหลายวิถีทาง และใช้เป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในทางสังคม ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรม เช่น ตำรวจ กลุ่มภาครัฐ และกลุ่มทหารผู้มีอำนาจใช้กฎหมาย กดขี่ข่มเหงประชาชน คดโกง บ้านเมือง เพื่อประโยชน์ส่วนตน และภาพสะท้อนการเมืองด้านความสามัคคี คือความพร้อมเพรียง ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการ อย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกัน ซึ่งผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึง การปลุกกระตมให้ทุกคนสามัคคีกันเป็นหนึ่งเดียว โดยปราศจากการถือตัว และการคิดไม่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิไลวรรณ บัตติสูงเนิน (2561) ได้ศึกษา ภาพสะท้อนและแนวคิดในนวนิยายรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน “พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ” ของ “วีรพร นิติประภา” จาก ผลการวิจัย พบว่า นวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ เป็นงานเขียนที่มีการเลือกสรรคำมาใช้สื่อความคิดในแต่ละประเด็น จนเกิดภาพสะท้อนและแนวคิดในด้านต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งของคนไทยในทางความคิดด้านการเมือง จนมีผลกระทบที่ทำให้เกิดความแตกแยกระหว่างเพื่อน คนในครอบครัว และสังคม ประกอบกับ เศรษฐกิจตกต่ำทำให้ชีวิตมีความยากลำบาก รวมทั้งการเสนอแนะแนวทางที่ทำให้สังคมเป็นปกติสุข คือการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่งต้องเอื้อเพื่อแบ่งปันและเห็นค่า ความสำคัญของชีวิตอื่นเทียมเท่าตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. วิเคราะห์แนวคิดในวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คັນธนู”
2. ศึกษาฉันทลักษณ์ในวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คັນธนู”
3. ศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรมประเภทกวีนิพนธ์ “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของ “คมทวน คັນธนู”

เอกสารอ้างอิง

- กิตติมา จันท์ลาว. (2555). *วิเคราะห์กวีนิพนธ์ของสถาพร ศรีสัจจัง*. ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตร-
มหาบัณฑิต. สาขาวิชาภาษาไทย. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2551). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- ชรินทร์ อินทะสุวรรณ. (2554). *ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ที่
ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของประจวบ วงศ์วิชา*. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาไทยคดีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ธนิกาญจน์ จินาพันธ์. (2546). *วิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าในกวีนิพนธ์ไทยที่ได้รับรางวัลวรรณกรรม
สร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์)*. ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา-
ภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประยูทธ จิตราช. (2562). *ภาพลักษณ์ของสังคมเมืองและสังคมชนบทในกวีนิพนธ์ของไพโรจน์
ชาวงาม*. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพโรวรรณ บัณฑิตสูงเนิน. (2561). *ภาพสะท้อนและแนวคิดในนวนิยายรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์
ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน “พุทธศักราชอสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำของ
“วีรพร นิติประภา”*. ครุศาสตรบัณฑิต. สาขาวิชาภาษาไทย. ชัยภูมิ : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สุพิศ เอื้องแซะ. (2560). *ภาพสะท้อนสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม”*.
วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สุวรรณา ทับแจ้ง. (2550). *การศึกษาความคิดเชิงสังคม และวรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ของอุชเชนี
อังคาร กลัยานพงศ์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ และศิวกานท์ ปทุมสูติ*.
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาไทยคดีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ
โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ และวัฒนธรรม
4 สถาบันการศึกษา
หัวข้อ “ภาษาและวัฒนธรรมไทยในวิถีโลกใหม่”

จัดทำโดย

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

www.human.ru.ac.th

ISBN (e-book): 978-616-7843-31-5

www.hurujournal.ru.ac.th